

การศึกษาหลักสูตรแฝงในบรรยากาศชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

A Study on the Hidden Curriculum in Classroom Atmosphere of the Basic Education Level In the Teaching Profession Development Network Schools of Rajabhat Maha Sarakham University

ภูษิต บุญทองเถิง

Poosit Boontongtherng

สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding author, E-mail : poosit.boon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรับรู้ปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนของครูและนักเรียน 2) ศึกษาความคาดหวังของครูและการรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียน และ 3) ศึกษาหลักสูตรแฝงจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูผู้สอนและนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้สูตรของ W.G. Cochran กรณีไม่กำหนดขอบเขตจำนวนประชากร และวิธีของ Taro Yamane และคัดเลือกโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาปรากฏการณ์ ความคาดหวังของครู และการรับรู้ของนักเรียนจากปรากฏการณ์ที่พบในบรรยากาศชั้นเรียน และ ระยะที่ 2 ศึกษาการรับรู้ปรากฏการณ์ ความคาดหวังของครู การรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครู และ หลักสูตรแฝงในบรรยากาศชั้นเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบสัมภาษณ์ครู 3) แบบสังเกตการสอน 4) แบบสอบถามสำหรับครู และ 5) แบบสอบถามสำหรับนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาวิเคราะห์ค่าความถี่ และร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า

1. การศึกษาการรับรู้ปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนของครูและนักเรียน รวม 89 รายการ แยกเป็น 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 17 รายการ 2) ด้านการวัดและประเมินผล 22 รายการ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม สื่อทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ 11 รายการ 4) ด้านแบบแผนการปฏิบัติ 23 รายการ และ 5) ด้านภาษาสัญลักษณ์ 16 รายการ พบปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนที่ครูและนักเรียนรับรู้ ร้อยละ 80 ขึ้นไป จำนวน 13 รายการ โดยมีปรากฏการณ์ที่ครูและนักเรียนรับรู้สูงสุดใน 3 อันดับแรก ได้แก่ การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย การเข้าสอนตรงเวลา การใช้คำพูด “ครับ” / “ค่ะ” และการใช้คำแทนตัวว่า “ครู”

2. การศึกษาความคาดหวังของครูและการรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียน ใน 5 ด้าน รวมทั้งสิ้น 267 รายการ พบความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนสูงสุดใน 10 อันดับแรก โดยอันดับ 1 ได้แก่ ความคาดหวังเพื่อให้การประเมินมีมาตรฐานจากปรากฏการณ์การกำหนดเกณฑ์ประเมิน และอันดับ 10 ได้แก่ ความคาดหวังกระตุ้นให้นักเรียนส่งงานตรงเวลาจากปรากฏการณ์ไม่รับงานที่ส่งล่าช้า ในขณะที่การรับรู้ของนักเรียนตาม 10 อันดับแรกความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนพบว่า การรับรู้ของนักเรียนอันดับ 1 ได้แก่ การรับรู้ว่านักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาตรงประเด็นถูกต้องจากปรากฏการณ์การบรรยายความรู้ และอันดับ 10 ได้แก่ การรับรู้ว่าเพื่อประเมินความรู้พื้นฐานของนักเรียนจากปรากฏการณ์การทดสอบก่อนเรียน

3. การศึกษาหลักสูตรแฝงที่เป็นการรับรู้หรือนักเรียนเกิดการเรียนรู้จากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนที่ต่างจากความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ใน 5 ด้าน รวมทั้งสิ้น 178 รายการ พบหลักสูตรแฝงเชิงบวก และหลักสูตรแฝงเชิงลบ ใน 10 อันดับแรก โดยหลักสูตรแฝงเชิงบวกอันดับที่ 1 ได้แก่ การเรียนรู้การทำงานอย่างเป็นระบบเป็นการเรียนรู้จากปรากฏการณ์การแจ้งวัตถุประสงค์การสอน และอันดับ 10 ได้แก่ การเรียนรู้คุณลักษณะใฝ่รู้เป็นการเรียนรู้จากปรากฏการณ์การทดสอบก่อนเรียน ส่วนหลักสูตรแฝงเชิงลบอันดับ 1 ได้แก่ การเรียนรู้การเรียนแบบรับความรู้จากปรากฏการณ์การบรรยายความรู้ และอันดับ 10 ได้แก่ การเรียนรู้ทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาเรียนเป็นการเรียนรู้จากปรากฏการณ์การสอนเกินเนื้อหาที่กำหนด

คำสำคัญ : หลักสูตรแฝง ; บรรยากาศชั้นเรียน ; การศึกษาชั้นพื้นฐาน ; เครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู

ABSTRACT

The research aimed to: 1) study perceptions of phenomena of teachers and students in classroom atmosphere; 2) study teachers' expectations and students' perception of teachers' expectations from phenomena in classroom atmosphere; and, 3) study hidden curriculums from phenomena in classroom atmosphere. The key informants were teachers and students of the basic education level in the teaching profession development network schools of Rajabhat Maha Sarakham University. The number of the key informants was determined according to W.G. Cochran's formula for infinite population, and Taro Yamane's method, and the key informants were chosen through purposive sampling. The research was carried out in 2 phases. Phase 1 dealt with the study on phenomena, teachers' expectations, and students' perceptions from the phenomena found in classroom atmosphere; and Phase 2 dealt with the study on teachers' expectations, students' perceptions of the teachers' expectations, and the hidden curriculums in the classroom atmosphere. The research instruments comprised: 1) a form for learning organization plan analysis, 2) an interview form for the teachers, 3) a teaching observation form, 4) a questionnaire for the teachers, and 5) a questionnaire for the students. The analysis of data employed the descriptive statistics of frequency and percentage. The results revealed the following :

1. The study on perceptions of phenomena in classroom atmosphere of teachers and students included 89 items of phenomena in the classroom atmosphere and they can be categorized as follows: 1) instructional activities, having 17 items, 2) measurement and evaluation, having 22 items, 3) environment, media and learning resources, having 11 items, 4) pattern of action, having 23 items, and 5) symbolic language, having 16 items, there were 13 items of the phenomena in classroom atmosphere that were perceived by 80 percent or more of the teachers and students. The top 3 of these phenomena were: dressed modestly; be punctual in teaching; and using "teacher" to refer to his or her own self.

2. The study of teachers' expectations and students' perceptions of the teachers' expectations from the phenomena in classroom atmosphere on 5 aspects, 267 items altogether. It was found that the top 10 teachers' expectations from the phenomena in classroom atmosphere were as follows: the 1st ranking expectation was the expectation of having a standard evaluation, from the phenomenon of setting the evaluation criteria, and the 10th ranking expectation was the expectation of motivating students to submit their assignments in time, from the phenomenon of not accepting overdue assignments.

Meanwhile, the students' perceptions of the top 10 of the teachers' expectations from the phenomena in classroom atmosphere revealed the 1st perception was perceiving that the students had learned the right content and points, from the phenomenon of lecturing; and the 10th perception was perceiving that the purpose was to evaluate the basic knowledge of the students, from the phenomenon of pretesting.

3. In the study on the hidden curriculums which were perceived by the students or the students had learned from the phenomena in the classroom atmosphere which were different from the teachers' expectations, from the phenomena on 5 aspects, 178 items altogether, positive hidden curriculums and negative hidden curriculums were found in the top 10 curriculums. To elaborate this, the 1st positive hidden curriculum was learning how to work systematically, which was learning resulting from the phenomenon of informing about the objectives of teaching, and the 10th positive hidden curriculum was learning the characteristic of being eager to know, which was learning from the phenomenon of pretesting. Meanwhile, the 1st negative hidden curriculum was learning to learn by receiving knowledge, from the phenomenon of lecturing; and the 10th negative hidden curriculum was learning the negative attitude toward the subject being learned, which was learning from the phenomenon of teaching more content as described by the curriculum.

Keywords : Hidden Curriculum ; Classroom Atmosphere ; Basic Education ; Teaching Profession Development Network

บทนำ

จากจุดหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความรู้ มีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จนมาถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ยังมีจุดหมายไปในทิศทางเดียวกัน แต่การที่จะให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างครบถ้วนนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ครู เป็นบุคคลหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ครูต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความรอบรู้ มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน ครูเป็นผู้กำหนดสภาพบรรยากาศชั้นเรียน ซึ่งมีอิทธิพลสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน Snyder [1] ได้ทำวิจัยพบหลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ไม่เป็นทางการ (Unofficial Curriculum) แอบแฝงอยู่ในบรรยากาศชั้นเรียน และพบว่า ไม่มีสถานศึกษาใดเลย ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนอนุบาล โรงเรียนมัธยมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย ที่ไม่มีหลักสูตรแฝงปรากฏอยู่ แนวคิดพื้นฐานที่อยู่เบื้องหลังมโนทัศน์ของหลักสูตรแฝง คือผู้เรียนจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้โดยไม่ผ่านการสอนจริงตามที่กำหนดในหลักสูตรที่เป็นทางการ และในลักษณะเช่นนี้ มโนทัศน์ของหลักสูตรแฝง

จึงเป็นหนทางหรือวิถีทางแห่งกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจผ่านตัวแปรที่เกี่ยวข้อง เช่น ความคาดหวัง แนวนโยบาย แนวปฏิบัติต่างๆ กฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผนการปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ กิจกรรมประจำในชั้นเรียน การจัดการในชั้นเรียน บรรยายกาล สิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกชั้นเรียน ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บุคลิกภาพของคน ทักษะ การกระทำ แบบนิยมหรือค่านิยม ทศคติของคน วัฒนธรรมความเชื่อของคนหรือองค์กร ระบบราชการของโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งตัวแปรเหล่านี้จะแฝงอยู่ในระบบโรงเรียนทุกแห่ง ทั้งที่จงใจและไม่จงใจจัดขึ้น แต่ถือเป็นการจัดสัญลักษณ์ พิธีกรรม ระเบียบแบบแผน ที่เอื้อให้นักเรียนตีความหรือเกิดการเรียนรู้นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างเป็นทางการโดยไม่คาดคิดหรือไม่ตั้งใจเจตนา [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12] หลักสูตรแฝงมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของนักเรียนและอาจารย์มากกว่าหลักสูตรปกติ ดังที่ Posner [13] และ Tanner และ Tanner [14] ซึ่งให้ความสำคัญของหลักสูตรแฝงโดยกล่าวว่า หลักสูตรแฝงเป็นหลักสูตรที่บุคลากรในโรงเรียนอาจไม่ได้รับรู้ว่าเป็นทางการ แต่มีอิทธิพลโดยตรงต่อนักเรียนอย่างลึกซึ้งและยาวนานมากกว่าหลักสูตรที่เป็นทางการจากที่กล่าวมานี้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้สอนในสังกัดคณะ

ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งเป็นหน่วยงานผลิตครูและให้บริการวิชาการแก่สังคม พิจารณาเห็นว่าประเด็นทางด้านหลักสูตรแฝงในประเทศไทย มีการศึกษาวิจัยอยู่จำนวนน้อยมากโดยส่วนใหญ่มักจะมุ่งความสนใจแต่หลักสูตรที่เป็นทางการเท่านั้น ทั้งๆ ที่มีผลการวิจัยที่บ่งชี้ได้ว่าหลักสูตรแฝงถือเป็นหลักสูตรประเภทหนึ่งที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมากและจะคงทนในผู้เรียนได้ในระยะยาวมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปรากฏการณ์หลักสูตรแฝงที่เกิดขึ้นในสภาพบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อพัฒนาองค์ความรู้สารสนเทศที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ยืนยันให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับรู้ปรากฏการณ์หลักสูตรแฝงที่เกิดขึ้นผ่านสภาพบรรยากาศชั้นเรียนว่ามีอยู่จริง ทำให้เกิดความตระหนักและระมัดระวังรอบคอบรัดกุมในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนและเพื่อเป็นแนวทางการควบคุมกำกับไม่ให้เกิดหลักสูตรแฝงที่จะส่งผลกระทบต่อในด้านที่ไม่พึงประสงค์ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้เกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุดของการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อการรับรู้ปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนของครูและนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของครูและการรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาหลักสูตรแฝงที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อมุ่งศึกษาหลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) ที่เกิดจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นครูและนักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อมุ่งศึกษาหลักสูตรแฝงที่เกิดจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยมีรายการดำเนินการวิจัยตามหัวข้อดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในกระบวนการศึกษาปรากฏการณ์ ความคาดหวังของครูและการรับรู้ของนักเรียน จากปรากฏการณ์ที่พบในบรรยากาศชั้นเรียน ประกอบด้วย

1.1 ครูผู้สอนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 5 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 5 รวมทั้งสิ้น 32 คน การคัดเลือกใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการคัดเลือก จากนั้นจึงคัดเลือกครูผู้สอนในโรงเรียนที่ถูกคัดเลือกให้ได้สัดส่วนจำนวนกระจายตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นเรียนตามที่ต้องการโดยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของการวิจัยครั้งนี้และยินดี ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนและความคาดหวังจากปรากฏการณ์ที่พบโดยวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ การสัมภาษณ์และการสังเกตการสอน

1.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 5 และ ชั้นมัธยมศึกษา 2 และ 5 ที่เรียนกับครูผู้สอนตามข้อ 1.1 จำนวน 3 คน ต่อครูผู้สอน 1 คน โดยใช้เกณฑ์ผลการเรียน เก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน และอ่อน 1 คน รวม 96 คนการคัดเลือกโดยให้ครูผู้สอนช่วยคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และเป็นนักเรียนที่ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าสามารถให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์การรับรู้จากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในกระบวนการศึกษารับรู้ปรากฏการณ์ของครูและนักเรียน การจัดอันดับความคาดหวังของครู การรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครู และ หลักสูตรแฝงที่เกิด

จากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียน ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ครูผู้สอน และ นักเรียน การกำหนดขนาดและจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดำเนินการดังนี้

2.1 ครูผู้สอนในชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ W.G. Cochran กรณีไม่กำหนดขอบเขตจำนวนประชากร ดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P คือ สัดส่วนของประชากรที่ต้องการ ในที่นี้ใช้สัดส่วน 30% หรือ 0.30

Z คือ ระดับความมั่นใจที่กำหนด หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ ในที่นี้กำหนด

Z ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เท่ากับ 1.96 (ความเชื่อมั่น 95%) $>> Z = 1.96$

d คือ สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% มีค่าเท่ากับ 0.05

เมื่อแทนค่าตามสูตรจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนจำนวน 322 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกโรงเรียนเป็นหน่วยเพื่อการคัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เมื่อได้โรงเรียนแล้วจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียนแบบเฉพาะเจาะจงเช่นเดียวกันโดยให้กระจายตามเพศ ประสบการณ์สอน วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง/วิทยฐานะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับชั้นที่สอน และเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญโดยการตอบแบบสอบถามหรือสัมภาษณ์ความคาดหวังจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนอย่างครบถ้วน

2.2 นักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอนตามข้อ 2.1 จำนวน 805 คน โดยมีวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างนักเรียนและวิธีการคัดเลือก ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

1) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนโดยใช้วิธีของ ยามาเน่ (Taro Yamane)

เมื่อ n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดประชากร ในที่นี้ใช้จำนวนประชากรตามข้อ 2.1 เท่ากับ 322

e คือ คลาดคลาดเคลื่อนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% มีค่าเท่ากับ 0.05

เมื่อแทนค่าตามสูตรจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนเท่ากับ 161 คน

2) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอนจำนวน 161 คน ตามข้อ 1) จำนวน 5 คน ต่อ ครูผู้สอน 1 คน โดยใช้เกณฑ์ผลการเรียน เก่ง 1 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 1 คน รวม 805 คน

3) การคัดเลือกใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เริ่มจากการคัดเลือกครู 161 คน จากทั้งหมด 322 คน ที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกระบวนการศึกษายืนยันปรากฏการณ์และการจัดอันดับความคาดหวังของครู โดยให้ได้ครูที่กระจายครอบคลุม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับชั้นที่สอนซึ่งแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น ได้แก่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 , 4-6 และ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 , 4-6 จากนั้นคัดเลือกนักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอนจำนวน 5 คนต่อครู 1 คน ตามเกณฑ์ผลการเรียน เก่ง ปานกลาง อ่อน ในสัดส่วน 1:3:1 รวมกับหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกให้การกระจายตามเพศ และต้องเป็นนักเรียนที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญโดยการตอบแบบสอบถามหรือสัมภาษณ์การรับรู้จากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนอย่างครบถ้วน

เครื่องมือการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกเครื่องมือการวิจัยตามกระบวนการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือการวิจัยในกระบวนการศึกษาปรากฏการณ์ความคาดหวังของครู และการรับรู้ของนักเรียน จากปรากฏการณ์ที่พบในบรรยากาศชั้นเรียน ประกอบด้วย

1.1 แบบวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบบันทึกปรากฏการณ์ต่างๆจากการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อรวบรวมปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนา

วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ในด้านการจัดการกรรมการเรียนการสอน และ ด้านการวัดและประเมินผล

1.2 แบบสังเกตการสอน เป็นแบบบันทึกรวบรวมปรากฏการณ์ต่างๆจากการสังเกตการสอนที่กำหนดรายการสังเกตที่ครอบคลุมด้าน สิ่งแวดล้อม สื่อ ทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ ด้านแบบแผนการปฏิบัติ และด้านภาษาสัญลักษณ์ ของครู

1.3 แบบสัมภาษณ์ครู เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ใช้สัมภาษณ์ครู เพื่อยืนยันและแสดงความคาดหวังจากปรากฏการณ์ต่างๆที่ประมวลได้จากการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้และการสังเกตการสอน

1.4 แบบสัมภาษณ์นักเรียน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ใช้สัมภาษณ์นักเรียน เพื่อยืนยันและแสดงการรับรู้จากปรากฏการณ์ต่างๆที่ประมวลได้จากการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้และการสังเกตการสอน

2. เครื่องมือการวิจัยในกระบวนการศึกษายืนยันปรากฏการณ์ การจัดอันดับความคาดหวังของครู การรับรู้ของนักเรียน และ หลักสูตรแฝงที่เกิดจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามสำหรับครู เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ ตอนที่ 2 เป็นส่วนที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาโอกาสการเกิดของแต่ละปรากฏการณ์ที่กำหนด โดย กาเครื่องหมาย / ในช่อง ทุกครั้ง บ่อยครั้ง นานๆครั้ง และ ไม่แน่ใจ เพียงช่องเดียวรวมถึงให้จัดอันดับความคาดหวังในแต่ละปรากฏการณ์ที่กำหนดให้ปรากฏการณ์ละ 3 รายการ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนตัวเลขอันดับ 1 ถึง 3 ไว้ในช่องว่างด้านหน้าของแต่ละรายการ

2.2 แบบสอบถามสำหรับนักเรียน เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ ตอนที่ 2 เป็นส่วนที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาโอกาสการเกิดของแต่ละปรากฏการณ์ที่กำหนด โดย กาเครื่องหมาย / ในช่อง ทุกครั้ง บ่อยครั้ง นานๆครั้ง และ ไม่แน่ใจ เพียงช่องเดียวรวมถึงให้จัดอันดับการรับรู้ในแต่ละปรากฏการณ์ที่กำหนดให้ปรากฏการณ์ละ 5 รายการ แยกเป็นการรับรู้ที่ตรงตามความคาดหวังของครู 3 รายการและการรับรู้ที่ไม่ตรงตามความคาดหวังของครู 3 รายการโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนตัวเลขอันดับ 1 ถึง 5 ไว้ในช่องว่างด้านหน้า

ของแต่ละรายการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดทีมผู้ช่วยวิจัยในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 13 คน ประชุมชี้แจงจนเกิดความเข้าใจกรอบแนวคิดการวิจัย กระบวนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการและเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปรากฏการณ์ ความคาดหวังของครู และการรับรู้ของนักเรียนจากปรากฏการณ์ที่พบในบรรยากาศชั้นเรียน มีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. คัดเลือกโรงเรียนสำหรับเป็นหน่วยในการคัดเลือกครูผู้สอนเพื่อให้ข้อมูลสำคัญ จากกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา และ โรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ กลาง เล็ก โดยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

2. นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยไปที่โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกพบปะพูดคุยผู้บริหารและครูผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้รับการคัดเลือกโดยยึดหลักเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อชี้แจงให้เกิดความเข้าใจและรับทราบคุณค่าของการวิจัยครั้งนี้ และกำหนดปฏิทิน นัดหมาย วัน เวลา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. ดำเนินการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ การสังเกตการสอน สัมภาษณ์ครูผู้สอน และสัมภาษณ์นักเรียน ตามปฏิทินที่กำหนดโดยใช้แบบวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตการสอน แบบสัมภาษณ์สำหรับครู และแบบสัมภาษณ์สำหรับนักเรียนที่พัฒนาขึ้น

ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลการรับรู้ปรากฏการณ์การจัดอันดับความคาดหวังของครู การรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครู และ หลักสูตรแฝงที่เกิดจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลแยกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากครู มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1.1 ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) กระจายตามขนาดโรงเรียน ใหญ่ กลาง เล็ก ประเภทโรงเรียนประถมศึกษา ประถมศึกษา

ขยายโอกาส มัธยมศึกษา

1.2 วิจัยนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยไปยังที่โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกพบปะพูดคุยผู้บริหารและครูผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้รับการคัดเลือกตามคุณสมบัติที่ต้องการเพื่อชี้แจงให้เกิดความเข้าใจและรับทราบคุณค่าของการวิจัยครั้งนี้ และนัดหมาย วัน เวลา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

1.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสำหรับครู ตามวันเวลาที่นัดหมายในกรณีที่ครูตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ผู้ช่วยวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามที่ต้องการ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

2.1 คัดเลือกครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกระบวนการศึกษาชั้นเรียนปรากฏการณ์และการจัดอันดับความคาดหวังของครูด้วยตามจำนวนที่คำนวณได้ วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

2.2 นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยไปยังที่โรงเรียนต้นสังกัดของครูผู้ได้รับการคัดเลือกพบปะพูดคุยเพื่อร่วมกันคัดเลือกนักเรียนที่จะให้ข้อมูลสำคัญนัดหมายวันเวลา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามสำหรับนักเรียนตามวันเวลาที่นัดหมายในกรณีที่นักเรียนตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ผู้ช่วยวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาหลักสูตรแฝงในบรรยากาศชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูและนักเรียนที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกระบวนการการศึกษาหลักสูตรแฝงในบรรยากาศชั้นเรียน โดยการแจกแจงจำนวนและคำนวณค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ผลการศึกษาการรับรู้ของครูและนักเรียนจำแนกตามประเภทของปรากฏการณ์ โดยการแจกแจงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับโอกาสการเกิดปรากฏการณ์ในช่อง ทุกครั้ง บ่อยครั้ง

3. วิเคราะห์ความคาดหวังของครูและการรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนจำแนกตามประเภทของปรากฏการณ์ โดยในส่วนของครูใช้วิธีการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละในแต่ละอันดับ เรียงลำดับความคาดหวังตามค่าร้อยละในช่องอันดับหนึ่ง และหาค่าร้อยละของนักเรียนที่รับรู้ตรงตามความคาดหวังของครูโดยรวมค่าร้อยละในช่องอันดับดับ 1-3

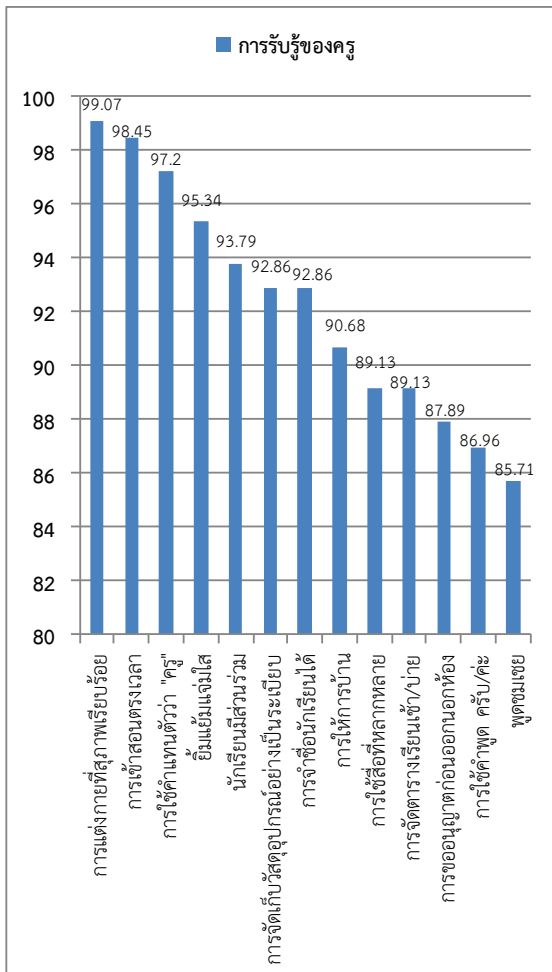
4. วิเคราะห์หลักสูตรแฝงที่เกิดจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามประเภทของปรากฏการณ์โดยแสดงค่าร้อยละโดยรวมของนักเรียนที่จัดอันดับการรับรู้ในแต่ละรายการไว้ในสามอันดับแรก

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

ตอนที่ 1 การรับรู้ปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนของครูและนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

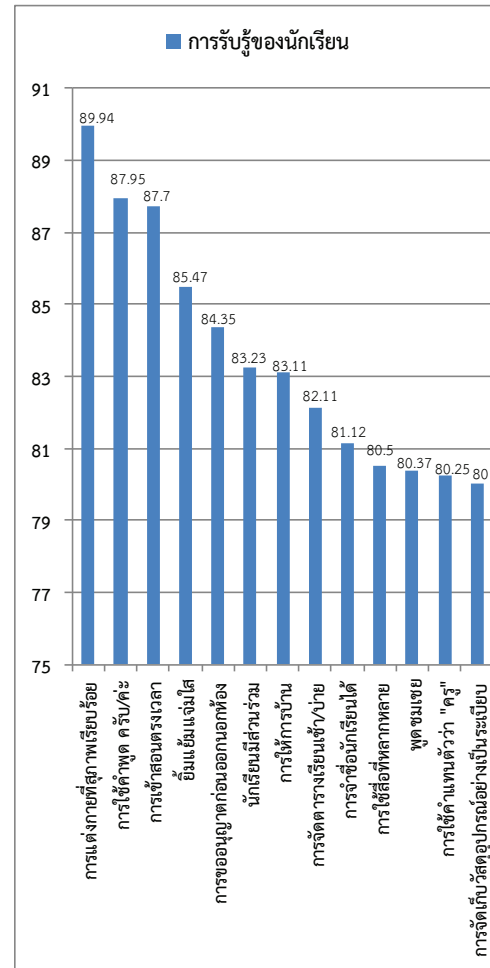
การศึกษาการรับรู้ปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนของครูและนักเรียน รวม 89 รายการแยกเป็นด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 17 รายการ ด้านการวัดและประเมินผล 22 รายการ ด้านสิ่งแวดล้อม สื่อทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ 11 รายการ ด้านแบบแผนการปฏิบัติ 23 รายการ และด้านภาษาสัญลักษณ์ 16 รายการ พบปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนที่ครูและนักเรียนรับรู้ ร้อยละ 80 ขึ้นไป จำนวน 13 รายการ ปรากฏการณ์ที่ครูรับรู้สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การแต่งการสุภาพเรียบร้อย การเข้าสอนตรงเวลา และการใช้คำแทนคำว่า “ครู” และ ปรากฏการณ์ที่นักเรียนรับรู้สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การแต่งการสุภาพเรียบร้อย การใช้คำพูด ครบ/ค่ะ และการเข้าสอนตรงเวลา แสดงรายละเอียดผลการศึกษามากภาพที่ 1 - 2 ดังนี้

ภาพที่ 1 การรับรู้ปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียน ของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 2 ความคาดหวังของครูและการรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

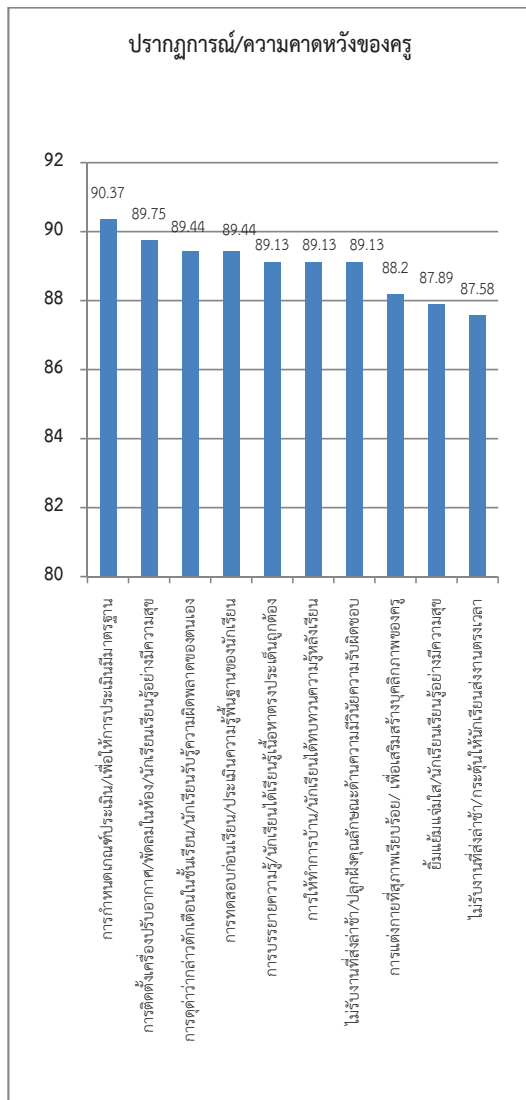
การศึกษาความคาดหวังของครูและการรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนทั้ง 5 ด้าน รวม 89 รายการ คัดเลือกความคาดหวังของครู 3 อันดับแรกในแต่ละปรากฏการณ์ รวมความคาดหวังของครูทั้งสิ้น 267 รายการ พบภาพรวมความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียน 10 อันดับแรก โดยอันดับ 1 ได้แก่ ความ

ภาพที่ 2 การรับรู้ปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียน ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คาดหวังเพื่อให้การประเมินมีมาตรฐานจากปรากฏการณ์การกำหนดเกณฑ์ประเมิน และอันดับ 10 ได้แก่ ความคาดหวังกระตุ้นให้นักเรียนส่งงานตรงเวลาจากปรากฏการณ์ไม่รับงานที่ส่งล่าช้า ในขณะที่การรับรู้ของนักเรียนตาม 10 อันดับแรกความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนพบว่า การรับรู้ของนักเรียนอันดับ 1 ได้แก่ การรับรู้ว่านักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาตรงประเด็นถูกต้องจากปรากฏการณ์การบรรยายความรู้ และอันดับ 10 ได้แก่ การรับรู้ว่าเพื่อประเมินความรู้พื้นฐานของนักเรียนจากปรากฏการณ์การทดสอบก่อนเรียน แสดงรายละเอียดผลการศึกษาดังภาพที่ 3 - 4 ดังนี้

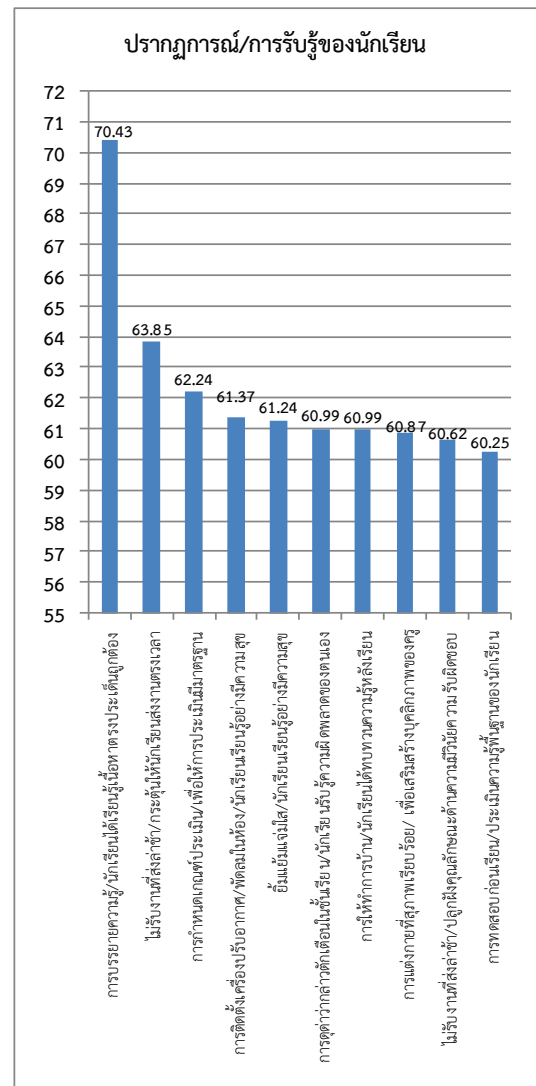

ภาพที่ 3 ความคาดหวังของครู 10 อันดับแรกจากปรากฏการณ์
ในบรรยากาศชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 3 หลักสูตรแห่งที่เกิดจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศ
ชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนา
วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

การศึกษาหลักสูตรแผนกที่ได้รับการรับรู้หรือนักเรียนเกิดการ
เรียนรู้จากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนนอกเหนือจากที่
เป็นความคาดหวังของครูทั้ง 5 ด้าน รวม 89 รายการ คัดเลือก

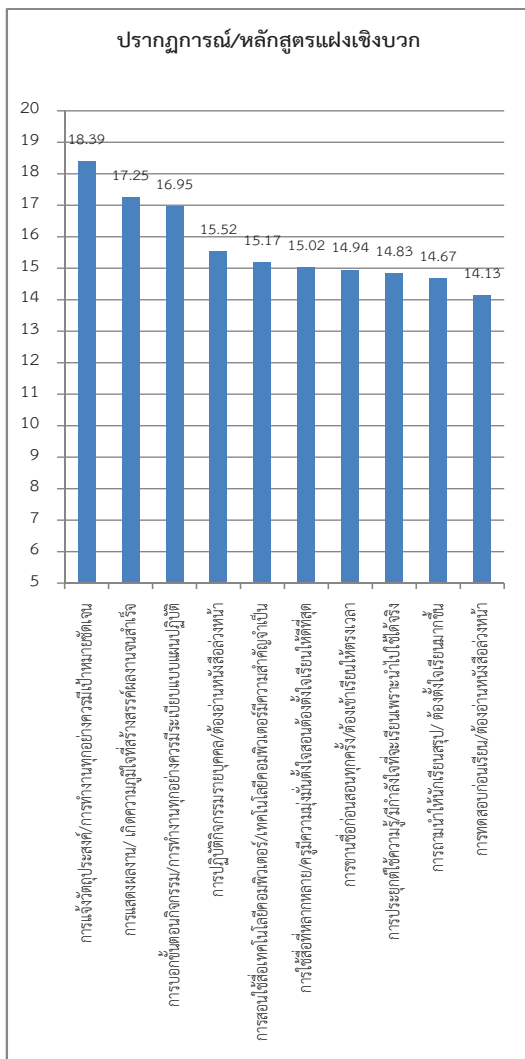

ภาพที่ 4 การรับรู้ของนักเรียนตาม 10 อันดับแรกความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

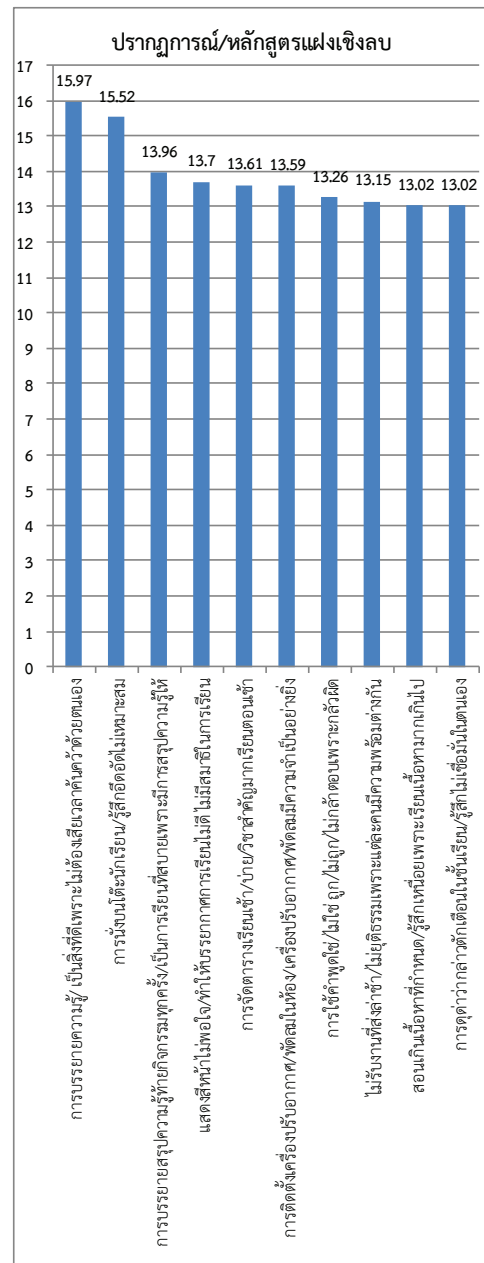
หลักสูตรแฟง 2 อันดับแรกในแต่ละปรากฏการณ์ รวมหลักสูตร
แฟงทั้งเชิงบวกและหลักสูตรแฟงเชิงลบทั้งสิ้น 178 รายการ
พบหลักสูตรแฟงเชิงบวก และหลักสูตรแฟงเชิงลบ ใน 10
อันดับแรก โดยหลักสูตรแฟงเชิงบวกอันดับที่ 1 ได้แก่
การเรียนรู้การทำงานทุกอย่างควรมีเป้าหมายชัดเจนเป็น
การเรียนรู้จากปรากฏการณ์การแก้วัดผลประสงค์การสอน และ

อันดับ 10 ได้แก่ การเรียนรู้ต้องอ่านหนังสือล่วงหน้าเป็นการเรียนรู้จากปรากฏการณ์การทดสอบก่อนเรียน ส่วนหลักสูตรแผนเชิงลบอันดับ 1 ได้แก่ การเรียนรู้การไม่ใ้รู้จากปรากฏการณ์การบรรยายความรู้ และอันดับ 10 ได้แก่ การเรียนรู้ที่ศนคคิตที่ไม่ดีต่อวิชาเรียนและที่ศนคคิตที่ไม่ดีต่อครูเป็นการเรียนรู้จากปรากฏการณ์สอนเกินเนื้อหาที่กำหนดและครูนั่งบนโต๊ะ แสดงรายละเอียดผลการศึกษาตามภาพที่ 5 - 6 ดังนี้

ภาพที่ 5 หลักสูตรแฟงเชิงบวก 10 อันดับแรกจากปรากฏการณ์
ในบรรยากาศชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม

ภาพที่ 6 หลักสูตรแผนงเชิงบวก 10 อันดับแรกจากปรากฏการณ์
ในบรรยากาศชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาสรุปผลและอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาการรับรู้ปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนของครูและนักเรียน รวม 89 รายการแยกเป็นด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 17 รายการ ด้านการวัดและประเมินผล 22 รายการ ด้านสิ่งแวดล้อม สื่อทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ 11 รายการ ด้านแบบแผนการปฏิบัติ 23 รายการ และด้านภาษาสัญลักษณ์ 16 รายการ พบปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนที่ครูและนักเรียนรับรู้ ร้อยละ 80 ขึ้นไป จำนวน 13 รายการ ปรากฏการณ์ที่อยู่ในอันดับสูงสุด 3 อันดับตามการรับรู้ของครูและนักเรียน ได้แก่ การแต่งการสุภาพเรียบร้อย การเข้าสอนตรงเวลา การใช้คำแทนตัวว่า “ครู” และการใช้คำพูด ครับ/คะ ซึ่งการแต่งการสุภาพเรียบร้อย และการเข้าสอนตรงเวลา เป็นปรากฏการณ์ในด้านแบบแผนปฏิบัติของครู การใช้คำแทนตัวว่า “ครู” และ การใช้คำพูด ครับ/คะ เป็นปรากฏการณ์ในด้านภาษาสัญลักษณ์ของครู การที่ครูและนักเรียนรับรู้ปรากฏการณ์ดังกล่าวอยู่ใน 3 อันดับสูงสุด อาจเนื่องจากครูตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน จึงใส่ใจในการปฏิบัติอย่างจริงจังจนนักเรียนสามารถรับรู้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเคารพนับถือและปฏิบัติตาม ดังคำที่ว่าตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน สอดคล้องกับหลักการทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของซึ่งให้ความสำคัญกับตัวแบบทางสังคมซึ่งหากนักเรียนประทับใจในตัวแบบแล้วก็จะเกิดแรงจูงใจ (Motivation) อยากรแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ [15] และสอดคล้องกับ Romine [16] ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เอื้อต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนหลายปัจจัยซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของครูที่เกี่ยวกับการแต่งกาย การใช้คำพูด ก็นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ถูกกล่าวถึง นอกจากปรากฏการณ์ที่ครูและนักเรียนรับรู้ใน 3 อันดับสูงสุดแล้ว หากพิจารณาปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนที่ครูและนักเรียนรับรู้ ร้อยละ 80 ขึ้นไป ได้แก่ ครูยิ้มแย้มแจ่มใส นักเรียนมีส่วนร่วม การจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์อย่างเป็นระเบียบ การจำชื่อนักเรียนได้ การให้การบ้าน การใช้สื่อที่หลากหลาย การจัดตารางเรียนเข้า/บ่าย การขออนุญาตก่อนออกนอกห้อง และการพูดชมเชย ก็จะเห็นได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่มีความสำคัญและมีผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสิ้น ครูยิ้มแย้มแจ่มใส การจำชื่อนักเรียนได้ การพูดชมเชย

การขออนุญาตก่อนออกนอกห้อง การจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์อย่างเป็นระเบียบ ล้วนส่งผลต่อบรรยากาศทางจิตวิทยาของชั้นเรียนนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความสุข การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การใช้สื่อที่หลากหลาย และการให้การบ้าน สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามรูปแบบ CIPPA ของ Tisana Khammani. [17] ที่ใช้หลักการประสาน 5 แนวคิดในการจัดการเรียนรู้ได้แก่การเปิดโอกาสให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการใช้ทักษะกระบวนการ การมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม และการประยุกต์ใช้ความรู้ สอดคล้องกับ Romine [16] ได้กล่าวถึงปัจจัยเกี่ยวกับการสอนที่ช่วยให้เกิดคุณภาพการเรียนรู้ในด้านบุคลิกภาพของครู จะต้องมีความกระฉับกระเฉง สุภาพเรียบร้อย สนใจวิชาที่สอน มีความจริงใจและเป็นกันเองกับนักเรียน มีการเตรียมการสอนอย่างดี มีเทคนิคการสอนและการใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น Chien Sri Vividhasiri. [18] ได้สรุปองค์ประกอบของการเรียนรู้ว่าสิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นจะต้องประกอบด้วย นักเรียนต้องมีความพร้อม มีความต้องการที่จะเรียนและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน ส่วนตัวครูต้องมีบุคลิกภาพดี มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี มีวิธีการเทคนิคที่ถ่ายทอดความรู้ไปสู่นักเรียนได้หลายวิธีและมีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และต้องรู้จักการใช้สื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่จะสอน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจง่าย ต้องมีบรรยากาศในชั้นเรียนที่ดี การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบระเบียบ มีมนุษย์สัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน

2. การศึกษาความคาดหวังของครูและการรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียน ทั้ง 5 ด้าน รวม 89 รายการ คัดเลือกความคาดหวังของครู 3 อันดับแรกในแต่ละปรากฏการณ์ รวมความคาดหวังของครูทั้งสิ้น 267 รายการ พบภาพรวมความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียน 10 อันดับแรก ได้แก่ 1) ความคาดหวังเพื่อให้การประเมินมีมาตรฐานจากปรากฏการณ์การกำหนดเกณฑ์ประเมิน 2) ความคาดหวังให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข จากปรากฏการณ์การติดตั้งเครื่องปรับอากาศ/พัดลมในห้อง 3) ความคาดหวังให้นักเรียนรับรู้ความผิดพลาดจากปรากฏการณ์การดูว่ากล่าวตักเตือนในชั้นเรียนของ

ตนเอง 4) ความคาดหวังเพื่อประเมินความรู้พื้นฐานของนักเรียน จากปรากฏการณ์การทดสอบก่อนเรียน 5) ความคาดหวังให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาตรงประเด็นถูกต้องจากปรากฏการณ์การบรรยายความรู้ 6) ความคาดหวังให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้หลังเรียน จากปรากฏการณ์การให้ทำการบ้าน 7) ความคาดหวังเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะด้านความมีวินัยความรับผิดชอบจากปรากฏการณ์ไม่รับงานที่ส่งล่าช้า 8) ความคาดหวัง เพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพของครูจากปรากฏการณ์การแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย 9) ความคาดหวังให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข จากปรากฏการณ์ยิ้มแย้มแจ่มใสและ 10) ความคาดหวังกระตุ้นให้นักเรียนส่งงานตรงเวลาจากปรากฏการณ์ไม่รับงานที่ส่งล่าช้า โดยนักเรียนรับรู้ตาม 10 อันดับแรกความคาดหวังของครูแต่ละรายการเกินร้อยละ 60 และการรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครู อันดับ 1 ได้แก่ การรับรู้ว่านักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาตรงประเด็นถูกต้องจากปรากฏการณ์การบรรยายความรู้ ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงครูมีมุ่งมั่นและความใส่ใจในความเป็นครู ซึ่งการที่ครูมีความคาดหวังในสิ่งโดยย่อมนำไปสู่การเกิดปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนที่ครูเชื่อว่าจะนำไปสู่การบรรลุตามความคาดหวังที่วางไว้ ซึ่งทุกความคาดหวังของครู นักเรียนแสดงการรับรู้เกินร้อยละ 60 นั้นย่อมหมายความว่า สิ่งที่เป็นความคาดหวังของครูนำไปสู่การปฏิบัติจริงในบรรยากาศชั้นเรียนจนทำให้นักเรียนเกิดการรับรู้ได้ตามความคาดหวังของครู อย่างไรก็ตามหากพิจารณาบางความคาดหวังของครูที่ต้องการให้นักเรียน เรียนรู้อย่างมีความสุข (Pleasant Learning) ด้วยการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ/พัดลมในห้องเรียน ถึงแม้จะเป็นสิ่งที่เป็นปัจจัยให้เกิดบรรยากาศทางด้านกายภาพที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ปรากฏการณ์ดังกล่าวน่าจะเข้าข่ายความสุขจากการเสพ ดังที่ Phrapromkunaporn (P.O. Payutto). [19] กล่าวถึงความสุขมีหลายประเภท ความสุขจากการเสพ เป็นความสุขจากการที่อายตนะทั้ง 5 ได้รับสัมผัสในรูป รส กลิ่น เสียงและสัมผัสที่พึงปรารถนา ซึ่งตามทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุข Kitiyawadee Bunsue and Others. [20] เป็นหัวหน้าคณะผู้เชี่ยวชาญทำการพัฒนาขึ้น โดยมีจุดประสงค์จะหาวิธีเรียนแบบใหม่ที่ทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุกสนานทุกครั้ง ทุกชั่วโมง ผู้เรียนมาโรงเรียนด้วยความตื่นเต้นและมุ่งมั่นอยากรู้ในสิ่งที่เขายังไม่รู้ อยากทำในสิ่งที่เขาไม่เคยทำ อยาก

เป็นในสิ่งที่เขายังไม่เคยเป็น การเรียนรู้อย่างมีความสุขมีองค์ประกอบอยู่ 6 ประการ 1) ครูให้การยอมรับ 2) ครูให้ความเมตตา จริงใจ 3) นักเรียนเห็นตนเอง 4) นักเรียนมีโอกาสเลือก 5) บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจ และ 6) นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ ดังนั้นครูอาจจะต้องหันมาใส่ใจในองค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามองค์ประกอบดังกล่าวมากกว่า นอกจากนั้นจะเห็นว่าการตั้งความคาดหวังของครูจะมุ่งไปในเรื่องของมาตรฐานการประเมินซึ่งจะนำไปสู่การสะท้อนปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน การสะท้อนผลความผิดพลาดของนักเรียนเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่าง ความต้องการให้นักเรียนประเมินตนเองว่ามีความรู้พื้นฐานในเรื่องที่จะเรียนอยู่มากน้อยเพียงใดเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ตนเองยังไม่รู้เข้าใจ ความคาดหวังในด้านการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวผู้เรียนซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดในหลักสูตรแต่ไม่มีวิชาสอนโดยตรงครูทุกคนต้องสอดแทรกในกิจกรรมรายวิชาสอนของตนเอง ความคาดหวังจากการให้นักเรียนทำการบ้านคือให้โอกาสให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้ หลังเรียนหรือแม้แต่การได้ประยุกต์ใช้ความรู้ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เห็นคุณค่าและประโยชน์ของสิ่งที่เรียน ผลการวิจัยที่พบว่าครูตั้งความคาดหวังให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาตรงประเด็นถูกต้องจากปรากฏการณ์การบรรยายความรู้ ก็เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าครูยังเห็นความสำคัญของการสอนแบบบรรยาย โดยอาจมองว่าเนื้อหาสาระบางเรื่องมีความลุ่มลึกซับซ้อนซึ่งครูจำเป็นจะต้องบรรยายให้เกิดการเรียนรู้ทฤษฎีที่ถูกต้องตรงประเด็นเพื่อเป็นพื้นฐานในนำไปสู่การปฏิบัติหรือการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ Tisana Khammani [17] ที่กล่าวถึงหลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนร่วมสมัยไว้ 3 แนวคิด ได้แก่ หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และหลักการจัดการเรียนการสอนโดยไม่มีครู ซึ่งการใช้คำว่าร่วมสมัยสะท้อนให้เห็นว่าทั้ง 3 แนวคิดยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกสมัยเพียงแต่ครูจะต้องออกแบบกิจกรรมให้สามารถบูรณาการทั้ง 3 แนวคิดนี้ให้ได้สัดส่วนอย่างเหมาะสมสอดคล้องตามบริบทของตนเอง

3. การศึกษาหลักสูตรแฝงที่เป็นการรับรู้หรือให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากปรากฏการณ์ในบรรยากาศชั้นเรียนนอกเหนือจาก

ที่เป็นความคาดหวังของครูทั้ง 5 ด้าน รวม 89 รายการ คัดเลือกหลักสูตรแผน 2 อันดับแรกในแต่ละปรากฏการณ์ รวมหลักสูตรแผนทั้งเชิงบวกและหลักสูตรแผนเชิงลบทั้งสิ้น 178 รายการ พบหลักสูตรแผนเชิงบวก และหลักสูตรแผนเชิงลบ ใน 10 อันดับแรก ดังนี้ หลักสูตรแผนเชิงบวก ได้แก่ การทำงานทุกอย่างควรมีเป้าหมายชัดเจนเป็นการเรียนรู้การทำงานอย่างเป็นระบบจากการแก้โจทย์ประสพการณ์การสอน 2) ความภูมิใจที่สร้างสรรค์ผลงานจนสำเร็จ เป็นการรับรู้ประสบการณ์ความสำเร็จจากการแสดงผลงาน 3) การทำงานทุกอย่างควรมีระเบียบแบบแผนปฏิบัติจากการบอกขั้นตอนกิจกรรม 4) การต้องอ่านหนังสือล่วงหน้าจากการปฏิบัติกิจกรรมรายบุคคล 5) เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มีความสำคัญจำเป็นเป็นการตระหนักถึงคุณค่าซึ่งรับรู้จากการสอนใช้สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ 6) ครูมีความมุ่งมั่นตั้งใจสอนเป็นทัศนคติที่ดีต่อครูรับรู้จากการใช้สื่อที่หลากหลาย 7) ต้องเข้าเรียนให้ตรงเวลาเป็นคุณลักษณะความมีวินัยตรงต่อเวลารับรู้จากการชานช่อก่อนสอนทุกครั้ง 8) มีกำลังใจที่จะเรียนเพราะนำไปใช้ได้จริง เป็นทัศนคติที่ดีต่อการเรียนเกิดจากการได้ประยุกต์ใช้ความรู้ 9) ต้องตั้งใจเรียนมากขึ้นเป็นคุณลักษณะใฝ่รู้ เป็นการรับรู้จากการถามนำให้นักเรียนสรุป และ 10) ต้องอ่านหนังสือล่วงหน้าเป็นคุณลักษณะใฝ่รู้ เป็นการเรียนรู้จากปรากฏการณ์การทดสอบก่อนเรียน ส่วนหลักสูตรแผนเชิงลบ ได้แก่ 1) การสอนแบบบรรยายเป็นสิ่งที่แย่เพราะไม่ต้องเสียเวลาในการค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นคุณลักษณะนิสัยไม่ใฝ่เรียนรู้รับรู้จากการสอนแบบบรรยายความรู้ 2) ความรู้สึกอึดอัดไม่เหมาะสมทัศนคติที่ไม่ดีต่อครูจากพฤติกรรมการนั่งบนโต๊ะ 3) การบรรยายสรุปเป็นการเรียนที่สบายเพราะมีการสรุปความรู้ให้เป็นคุณลักษณะไม่ใฝ่รู้เป็นการรับรู้จากการบรรยายสรุปความรู้ท้ายกิจกรรมทุกครั้ง 4) ทำให้บรรยากาศการเรียนไม่ดี ไม่มีสมาธิในการเรียนจากการแสดงสีหน้าไม่พอใจของครู 5) วิชาสำคัญมากเรียนตอนเช้า เป็นการเห็นความสำคัญของวิชาไม่เท่ากันจากการจัดตารางเรียนเช้า/บ่าย 6) เครื่องปรับอากาศ/พัดลมมีความจำเป็นอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเป็นค่านิยมบริโภคนิยมเป็นการรับรู้จากการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ/พัดลมในห้อง 7) ไม่กล้าตอบเพราะกลัวผิดเป็นคุณลักษณะความไม่เชื่อมั่นตนเอง เป็นการรับรู้จากการใช้คำพูดใช่/ไม่ใช่ ถูก/ไม่ถูก 8) การรับรู้ความไม่ยุติธรรมเพราะ

แต่ละคนมีความพร้อมต่างกันเป็นทัศนคติที่ไม่ดีต่อครูจากการไม่รับงานส่งล่าช้า 9) ความรู้สึกเหนื่อยเพราะเรียนเนื้อหามากเกินไปเป็นทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาเรียนจากการสอนเกินเนื้อหาที่กำหนด และ 10) ความไม่เชื่อมั่นในตนเอง จากการดูตัวว่ากล่าวตักเตือนในชั้นเรียน ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นการยืนยันได้ว่ามีหลักสูตรแผนในบรรยากาศชั้นเรียนทั้งที่เป็นหลักสูตรแผนเชิงบวก และหลักสูตรแผนเชิงลบ แม้ว่านักเรียนมีการรับรู้ค่อนข้างน้อย โดยนักเรียนรับรู้หลักสูตรแผนเชิงบวกไม่ถึงร้อยละ 19 และรับรู้หลักสูตรแผนเชิงลบไม่ถึงร้อยละ 16 แต่เป็นสิ่งที่ครูไม่ควรเพิกเฉยหรือละเลย โดยเฉพาะหลักสูตรแผนเชิงลบ เพราะมีผลต่อการปรับตัวและการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างลุ่มลึกและยาวนานมากกว่าหลักสูตรที่เป็นทางการ [13] ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลักสูตรแผนเชิงลบที่พบจากการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึกเชิงลบเช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความท้อแท้ เป็นต้น คุณลักษณะและค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ความไม่ใฝ่รู้ ความไม่เชื่อมั่นตนเอง ค่านิยมการเรียนแบบรับ ค่านิยมบริโภคนิยม เป็นต้น รวมถึง ทัศนคติที่ไม่ดีต่อครู และทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเป็นตัวบั่นทอนและมีอิทธิพลสูงต่อการแสดงออกที่เป็นไปในทิศทางที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนและการแก้ปัญหาของผู้เรียน [21] มีผลการวิจัยจำนวนมากที่ยืนยันได้ว่าความวิตกกังวลในการเรียนมีผลทางลบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น งานวิจัยของ Manoon Siwarom. [22] Prasit Chansiri [23] Suppavan Tanpoonkiat. [24] Patchara Thatsanawijittirawong. [25] Pensuda Juntorn. [26] และ Anek Techasuk. [27]) ที่พบว่าความวิตกกังวลในการเรียนมีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความวิตกกังวลในการเรียนเป็นตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศ ที่พบว่าความวิตกกังวลในการเรียนมีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเช่นกัน [28] [29] [30] [31] [32] ส่วน เจตคติต่อครู หรือต่อวิชาเป็นลักษณะทางอารมณ์ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อครู หรือมีต่อการเรียนวิชานั้นๆทั้งในด้านดีและไม่ดี เป็นความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียน [33] เจตคติต่อวิชาเป็นความรู้สึกตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของเนื้อหาวิชา รวมถึงคุณประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นการตัดสินใจที่จะชอบ หรือ ไม่ชอบเรียน

ซึ่งมีผลต่อการเพิ่มหรือการลดความกระตือรือร้นในการเรียน [34] [35] ที่ผ่านมามีผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเจตคติต่อวิชาในแง่มุมต่างๆที่น่าสนใจคือมีผลการศึกษาวิจัยพบว่า เจตคติต่อวิชา มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม [36] [37] [27] [38] และจากการศึกษาของ Bessant [39] พบว่า ความวิตกกังวลในการเรียนมีผลโดยตรงทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาเรียนได้ ดังนั้นการลดความวิตกกังวลในการเรียนของผู้เรียนจึงเท่ากับเป็นการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาของผู้เรียนไปด้วยกันนั่นเอง ดังนั้นการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพของผู้เรียน จึงจำเป็นต้องรับรู้และตระหนักในด้านการควบคุมกำกับหลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum Monitoring) โดยเฉพาะหลักสูตรแฝงทางด้านสภาวะทางอารมณ์ความรู้สึกมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เป็นไปในทิศทางที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การลดความวิตกกังวล และ การเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชา เป็นการประยุกต์แนวคิดที่จะนำหลักสูตรแฝงที่ซ่อนเร้น (Implicit) อยู่ในสภาพบรรยากาศในชั้นเรียนที่ครูผู้สอนไม่ได้ตั้งใจหรือไม่ได้เจตนา ออกมาทำให้เกิดความชัดเจนเปิดเผย (Explicit) ในกระบวนการเรียนการสอน [40] สอดคล้องกับ Silberman [41] ได้ยืนยันความจริงในข้อนี้ว่าสิ่งที่ครูจะต้องตระหนักให้มากที่สุดก็คือ วิธีการสอนและการกระทำของครูมีความสำคัญมากกว่าสิ่งที่ครูสอน เช่นเดียวกับ Friedenber (อ้างถึงใน Barz [42]) ที่เสนอว่าถ้าหลักสูตรแฝงมีพลังอำนาจดังที่นักวิจัยทั้งหลายเสนอแนะ ย่อมมีความต้องการที่จำเป็นที่เราจะต้องคิดอย่างรอบคอบและจัดการอย่างเหมาะสมเกี่ยวกับสาระที่แฝงเร้นอยู่ในโรงเรียนทั้งหลาย และ Anderson [6] ก็ได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันคือ การทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดรวมถึง ครู นักเรียน และ สังคมโดยทั่วไป เกิดความชัดเจน และ เปิดเผยเกี่ยวกับหลักสูตรแฝง จะช่วยให้เกิดแนวทางสำหรับการแก้ไข การเปลี่ยนแปลง การป้องกัน และการพัฒนาด้านโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบข้อมูลที่สามารถยืนยันได้ว่าในสภาพบรรยากาศชั้นเรียนมีหลักสูตรแฝงทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งนักเรียนรับรู้หรือเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ต่างๆในบรรยากาศ

ชั้นเรียนทุกมิติทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล สิ่งแวดล้อม สื่อทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ แบบแผนปฏิบัติและภาษาสัญลักษณ์ของครู เนื่องจากหลักสูตรแฝงเป็นการเรียนรู้ผ่านการตีความหมายด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนจึงมีความคงทนในการเรียนรู้ หลักสูตรแฝงที่เกี่ยวข้องคุณลักษณะนิสัย อารมณ์ความรู้สึก ทักษะคิดต่อครู ต่อวิชาเรียน ล้วนแต่มีผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนได้ทั้งสิ้น ครูผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นหลักการพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน การออกแบบการวัดและประเมินผล การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ การใช้แบบแผนปฏิบัติ และภาษาสัญลักษณ์ต่างๆ ให้มีความรอบคอบรัดกุมคิดไตร่ตรองหลายแง่มุมถึงผลกระทบทั้งทางบวกและลบจากสิ่งที่ดีดลใจเลือกนั้นเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้หลักสูตรแฝงเชิงบวกและปิดกั้นหลักสูตรแฝงเชิงลบซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณบรรพคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ นักวิชาการที่กล่าวอ้างอิง ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ และ ผลงานวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครู และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม คณะผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นนักศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน ภาควิชา กุศล ฐานเข้าเรียน ปีการศึกษา 2566 ทั้ง 13 คน และ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่สนับสนุนทุนการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] Snyder, W. M. ,and McCuen, R. H.(1986). **Hydrologic Modeling : Statistical Methods and Applications**. Prentice-Hall Englewood Cliffs New Jersey, p.27
- [2] Levine, & Arthur. (1978). **Handbook on Undergraduate Curriculum**. 1st ed. A Report for the Carnegie Council on Policy Studies in Higher Education. San Francisco : Jossey-Bass, 526.

- [3] Longstreet, W.S. & Shane, H.G. (1993). **Curriculum for a new millennium**. Boston : Allyn and Bacon.
- [4] Portelli. (1993). Exposing the Hidden Curriculum. **The Journal of Curriculum Studies**, 25(4) September, 343-358.
- [5] Glatthorn, Allan A. (1999). Curriculum alignment revisited. **Journal of Curriculum Supervision**, 15(1), 26-34.
- [6] Anderson, T. (2001). **The hidden curriculum in distance education : an updated view**. Change, 33(6), Nov./Dec, 28-35.
- [7] Ballentine, Jeanne H. , & Spade, J. Z. (2001). **School and Society : A Sociological Approach to Education : The Wadsworth Sociology Reader Series**. Wadsworth Thomson Learning.
- [8] Myles., & Brenda Smith. (2001) . **Understanding the hidden curriculum: an essential social skill for children and youth with Asperger syndrome**. Intervention in School and Clinic, 36(5), May, 279-86.
- [9] Oliva, P.F. (2001). **Developing the Curriculum. Fifth Edition**. The Lehigh Press.
- [10] Schugurensky., & Daniel. (2002). **The eight curricula of multicultural citizenship education**. Multicultural Education, 10(1), 2-6.
- [11] Chanita Rakpollamueang. (1991). **Educational Foundation : Social Principle and Concepts**. Department of Educational Foundation, Faculty of Education : Chulalongkorn University.
- [12] Thawatchai Chaijirachayakul. (1997). **"Unit 1 : Principles and Trends of Curriculum Development."** Subjects Set of Curriculum Development and Teaching Methodology : Sukhothai Thammathirat Open University
- [13] Posner G.J. (1992). **Analyzing the curriculum**. New York : McGraw-Hill. : p.11
- [14] Tanner & Tanner. (1995). **"Curriculum Development ;Theory into Practice," Third Edition**. Prentice-Hall,Inc. New Jersey , America.
- [15] Poosit Boontongtherng. (2011). **Learning and Teaching Development**. Program in Curriculum and Instruction : Faculty of Education : Rajabhat Mahasarakham University.
- [16] Romine, Stephen. (2001). "Student and Faculty Perceptions of an Effective University Instructional Climates." **The Journal of Education Research**.
- [17] Tisana Khammani. (2010). Teaching Science : **Knowledge for Management the Effective Learning Process**. Bangkok : Center for Textbooks and Academic Documents, Faculty of Education : Chulalongkorn University.
- [18] Chiensri Vividhasiri. (1984). **Adult Learning Psychology**. Bangkok : Faculty of Education : Srinakharinwirot University.
- [19] Phrapromkunaporn (P.O. Payutto). (2011). **Dictionary of Buddhist Studies : Subjects Set Volume**. Bangkok : Sahathamkika Printing.
- [20] Kitiyawadee Bunsue and Others. (1997). **Happily Learning Theories**. Bangkok : Office of the National Education Commission : Ministry of Interior.
- [21] Charles, Randall. et al. (1987). **How to Evaluate Progress in Problem Solving**. Resto, Virginia : The National Council of Mathematics.
- [22] Manoon Siwaram. (1989). **A construction of the equation predicting mathematics learning achievement of mathayom suksa five students by their mathematics scholastics aptitude, attitude towards mathematics and anxiety**. Master of Education Thesis : Chulalongkorn University.
- [23] Prasit Chansiri . (1990). **A study of Anxiety in mathematics and Mathematics Learning Achievement of Mathayom 1 students in Mahasarakham Province**. Master of Education Thesis : Mahasarakham University.

- [24] Suppavan Tanpoonkiat. (1991). **A Relationship Between Mathematics Anxiety, Intelligence And Mathematics Learning Achievement Ofmathayom Suksa Four Students, Bangkok Metropolis.** Master of Education Thesis : Chulalongkorn University.
- [25] Patchara Thatsanawijitrawong. (1998). **A study on the relationship between some factors and mathematical learning.** Master of Education Thesis : Mahasarakham University.
- [26] Pensuda Junton. (1998). **An Interaction of Learning Styles and Mathematics Anxiety on Mathemtics Learning Achievement of Mathayom Suksa Three Students.** Master of Education Thesis : Chulalongkorn University.
- [27] Anek Techasuk. (1998). **Relationship between Attitude toward Mathematics, Attitude towards teachers, Interest in mathematics, Anxiety in mathematics, Achievement Motivation, Self Discipline and and Mathematics Learning Achievement of Mathayom 2 students in Kalasin province.** Master of Education Thesis : Mahasarakham University.
- [28] Kern, P.D. (1972). **A study of the relationship among anxiety, self-esteem and achievement.** Dissertation Abstracts International, 4551-A.
- [29] Kirschenbaum, D. & Karoly, P. (1977). When self- regulation fails : Tests of some preliminary
- [30] Ridgeway, I.C. (1981). **Elements of cognitive style, Mathematics anxiety and sex as they relate to achievement of high school chemistry students.** Dissertation Abstracts International, 42,161-A.
- [31] Strawderman, V.W. (1986). **A description of Mathematics anxiety using an intergrative model.** Dissertation Abstracts International. 47, 457-A.
- [32] Coates, J.D. (1998). **Mathematics anxiety and its relationship to students' Percieved teacher and parent attitudes toward Mathematics.** Dissertation Abstracts International, 58, June, 4590-A.
- [33] Aiken, L. R. (1979). **Attitudes toward mathematics and science in Iranian middle schools.** School Science and Mathematics. p. 229-234.
- [34] Tomsic, L.J. (1990). **The Relationship among Goal Accomplishment Style of Upper Elementary Gifted Students, Attitude toward Mathematics, Higher Thinking Skills and Mathematics Achievement.** Dissertation Abstracts International, 17(4), 20-41.
- [35] Ma, X. (1997). **Reciprocal Relationship between Attitude toward Mathematics and Achievement in Mathematics.** Journal of Educational Research. 4(90),221-229.
- [36] Amnuay Chainam. (1994). **The Relationship between Learning support of Parents, Attitude towards Mathematics, Learning Habits and Attitudes and Mathematics Learning Achievement of Mathayom 3 students.** Master of Education Thesis : Chiang Mai University.
- [37] Siriwan Promchote. (1999). **Factors influencing mathematics learning achievement of Mathayom 1 students in School of Educational Opportunity Expansion, Srisaket Province.** Master of Education Thesis : Srinakharinwirot University.
- [38] Corbo, Nicholas J. (1984). **Mathematics Attitude and Achievement in Grads Five Through Seven in South Central Pennsylvania.** Dissertation Abstracts International, 45(6), 1672-A-1673-A.
- [39] Bessant, K.C. (1995). Factors associated with types of Mathematics anxiety in collodge students. **Journal for Research in Mathematics Education**, 26(1995),327-345.
- [40] Poosit Boontongtherng. (2006). "Control the Influence of the Hidden Curriculum : The Way to Enhance the Learning of Mathematics based on Quality Criteria". **Journal of Education Studies**, 4(Special Issue) February, 73-85.

- [41] Silberman, C.E. (1970). **Crisis in the Classroom**.
New York : Random House. p.9
- [42] Barz, Jonathan M. (2001). **Coach Knight and the hidden curriculum**. Lutheran Education, 136 (4),
Summer, 244-6.

